

Asia: VN/1014/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin yliopisto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien hallituksen esitystä kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta. Lapin yliopiston kielikeskus nostaa esille seuraavat näkökulmat:

Lapin yliopiston kannalta alueellinen tasa-arvo kielitutkintojen järjestämisessä ja niihin pääsyssä on erityisen merkityksellinen asia. Alueelle on tärkeää, että täällä asuvilla on mahdollisuus suorittaa maksuton ylemmän asteen tutkinto muualla kuin Helsingissä. Nähdäksemme yliopistoon hakemisen vaiheen YKI-testin ongelmat tulevat parhaassa tapauksessa ratkaistuksi, mikäli muutokset etenevät luonnoksen mukaisesti.

Erityiset kohdat

- ”Yleisten kielitutkintojen prosessin kesto tutkintoon ilmoittautumisesta tutkintotodistuksen saamiseen on noin neljä kuukautta.” s. 8

Maahanmuuttanut yliopistoon hakija tarvitsee todistuksen kielitaidosta tasolla 4, jos ei ole käynyt Suomessa toisen asteen tutkintoa. Nykyään syksyllä alkaviin opintoihin hakemista varten pitää YKI-testiin ilmoittautua jo edellisen vuoden syyskuussa, jotta tulos ehtii yhteishakuun. Jos hakija ei ole ollut tietoinen YKI-testien pitkistä tarkastusajoista, hakeminen on voinut viivästyä vuodella.

Kotoutumiskoulutuksessa tavoitteena olevalta B1-tasolta siirtyminen yliopisto-opintoihin vaadittavaan B2-tasoon on vaativa ja aikaa vievä tehtävä, ja siksikin se, että järjestelmä pakottaa kielitestin tekemiseen yli puoli vuotta ennen yliopisto-opiskelun alkua asettaa hakijan epäedulliseen asemaan. Opiskelupolon pitkittyminen YKI-testipaikkojen puuttumisen ja niiden aikataulujen vuoksi on ristiriidassa sen kanssa, että maahanmuuttaneet haluttaisiin nopeasti eteenpäin opinnoissa kohti työelämää.

Erityisesti Lapista on pitkä matka suorittamaan ylimmän taitotason tutkintoja. Tämä asettaa ihmiset epätasa-arvoiseen asemaan matkakustannusten kannalta. On siis tärkeää, että uuteen lakiin tulee

ehdotettu sanamuoto ”Sopimuksia tehtäessä on otettava huomioon, että tutkintotilaisuuksia on tarjolla alueellisesti riittävä määrä ja riittävän usein.”.

Yliopistoon hakuvaiheessa paperiset todistukset (s. 14) ovat olleet osa ongelmaa sen vuoksi, että niiden saapuminen ajoissa hakemista varten on ollut usein epävarmaa. Mahdollisuus käyttää suoritustietoja ja saada tutkintotodistukset sähköisesti, on Lapin yliopiston mielestä tarpeellinen muutos.

- Kielitutkinnot ovat monelle maahanmuuttaneelle kalliita.

On erinomainen kieliopintojen kannustin säilyttää ylimpien kielitutkintojen maksuttomuus. (s. 16), mutta täytyy pitää huolta siitä, että alempien tasojen maksut eivät entisestään nouse. Siksi herättää huolta esitys, että kielitutkintojen kustannukset tulisi muutosvaiheen jälkeen kattaa tutkintomaksuilla ja Opetushallituksen muusta normaalista rahoituksesta (s. 19).

Koska kielitutkinnot voivat ratkaista yksittäisen ihmisen elämän suunnan merkittäväällä tavalla, kielitutkintojen saavutettavuudesta (esimerkiksi alueellinen, ajallinen, taloudellinen) laadusta ja yhdenvertaisesta arvioinnista on pidettävä erityistä huolta.

- ”Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rekisteriin talletettaisiin yleiseen kielitutkintoon osallistuneen nimi, oppijanumero, yhteystiedot, kansalaisuus, tutkinnon suorittamispaikka, tutkintokieli, saadut taitotasoarviot, tutkintokertojen ajankohta ja tutkinnon arvioijat. Nykyiseen verrattuna sukupuoli poistettaisiin momentista, sillä Opetushallituksen arvion mukaan sitä ei tarvittaisi tutkintojen seurantaan varten.” (S. 24)

Lapin yliopiston mielestä on syytä vielä harkita, kannattaako sukupuolen tallentamista rekisteriin poistaa, sillä erityisesti maahanmuuttaneiden naisten asemaa on syytä jatkuvasti erityisesti tarkkailla. Kielitutkintojen suorittaminen on yksi selkeä mittari siitä, miten naiset ovat päässeet eteenpäin kotoutumisessa.

- Kielitutkintojen järjestelmän haasteena mainitaan se, että kielitutkintoon hakeudutaan kielitaitoon nähden liian aikaisin (s. 17)

On vaikea nähdä, että ongelma ratkeaisi vain tiedotusta lisäämällä, koska varsinainen syy on siinä ristiriidassa, että yhteiskunta odottaa erittäin tehokasta ja nopeaa kielen oppimista, joka pitää osoittaa kielitaitotodistuksella erilaisia opiskeluun, työhön ja oleskeluun liittyviä päätöksiä varten, vaikka 1) suomen kieli on suurelle osalle hyvin erilainen kieli opittavaksi eli sen oppiminen vaatii siksikin paljon aikaa, 2) kielen oppimista ei voi määrättömästi tehostaa ja 3) henkilön kielitaitotason kannalta sopivaa kielikoulutusta ei välttämättä ole lainkaan tarjolla tai se on tarjolla sellaisena aikana tai sellaisessa paikassa, että henkilö ei voi koulutukseen osallistua.

Tunnistamme ongelmana sen, että Opetushallituksen työmäärä lisääntynee, kun kielitaitotodistuksia vaaditaan entistä useammassa tilanteessa ja tähän lisääntyneeseen työhön ei ilmeisesti osoitettaisi muutosvaiheen jälkeen varsinaista rahoitusta.

- Lisäksi lausutaan (s. 20)

Korkeakoulujen kielikeskuksissa ja toisaalta yliopistojen suomen ja ruotsin kielten laitoksissa työskentelevien kielen asiantuntijoiden olisi luonteva arvioida opiskelijoidensa erimaista suomen tai ruotsin kielen taitoa. Jos kielitaito voidaan osoittaa osana tutkintoa, pitää varmistaa, että tutkinnon suorittamisessa on aidosti mahdollisuus kehittää suomen tai ruotsin kielen taitoa. Käytännössä kandi- ja maisteriohjelmien ei tulisi olla yksikielisesti englanniksi suoritettavia, vaan

niiden tulisi olla kaksikielisiä niin, että esimerkiksi kansainvälisen opiskelijan tai maahanmuuttaneen on aidosti mahdollista kehittää opinnoissaan myös suomen tai ruotsin kielen taitoaan erinomaiselle tasolle, jotta hän voi toimia asiantuntijatehtävissä myös suomeksi tai ruotsiksi.

Timonen Merija
Lapin yliopisto